

«Kunsten å dømme»

NGFs dommermanual

Sist oppdatert 22. november 2023

Innhold

Innledning.....	3
NGFs dommeropplæring.....	4
Regeltester og regelkunnskap.....	4
Dommerens avgjørelser.....	4
Avgjøre spørsmål basert på fakta.....	5
Forberedelser til en turnering.....	6
Før start.....	8
Husk å ta med deg følgende ut på banen.....	8
Klær etter kaldt vær, og annet utstyr.....	9
Under turneringen.....	9
Grunn under reparasjon.....	10
Spilletempo og tidtaking.....	10
Dommeravgjørelser.....	11
Skal du lete etter baller?.....	13
Feil dommeravgjørelser.....	14
Ikke prøv å være verdensmester.....	15
Eksempel på dommersituasjoner.....	15
Etter turneringen.....	18
Hvordan var din innsats under turneringen.....	18
Hvis du blir kontaktet «privat».....	19
Hvordan blir jeg en god dommer?.....	19

Eller.....?

Innledning

Golf spilles nesten alltid uten dommere til stede, men Komiteen kan oppnevne en dommer for å følge spillerne i en gruppe eller følge spillet fra et bestemt sted på banen. I golfreglene er en dommer definert som en som er oppnevnt av Komiteen for å avgjøre spørsmål om fakta og bruk av reglene.

Din oppgave er først og fremst å veilede spillerne i golfreglene, og kunne fortelle spillerne hvilke alternativer de har etter reglene. Det kan f.eks. være å hjelpe en spiller som ikke vet hvor de skal droppe eller svare på om en handling medførte en straff eller ikke.

Hvis en spiller allerede har gjort en handling og er usikker på om de har brutt en regel, skal du kunne svare på om spilleren har pådratt seg en straff og ev. hva straffen er etter reglene.

Som oftest får dommerne de samme (og relativt enkle) spørsmålene i alle turneringer, som f.eks. hvor man skal droppe ved fritak. I tillegg går mye av tiden ut på å følge opp spilletempoet i samarbeid med spillerne. Dette går ut på å ta tiden på spillere som spiller sakte eller henger etter, og veilede dem eller følge dem til de er tilbake «i posisjon». Kompliserte og innfløyte regelsituasjoner oppstår svært sjelden, men du må allikevel være forberedt på at noe uvanlig kan oppstå. Nesten alltid har du en kollega å diskutere med i turneringen, eller du «ringer en venn».

En god golfdommer er en som søker etter å forhindre at spillerne gjør regelbrudd, så hvis du ser at en spiller er i ferd med å gjøre en feil (regelbrudd), skal du forsøke å avverge dette. Som dommer skal du være tilgjengelig for å hjelpe spillerne, ikke lete etter feil for å straffe dem.

Hvis du er usikker på svaret på et regelspørsmål, eller er usikker på en fremgangsmåte etter en regel, skal du diskutere spørsmålet/svaret med en meddommer. Du skal aldri gjette deg frem til et svar eller anta hva som kan være riktig.

Som dommer må du ikke være redd for å gi en avgjørelse når du blir spurt eller når du blir tilkalt. Dersom du er redd for det, kan du ikke være dommer. Hvis du er usikker på en avgjørelse, les forrige avsnitt en gang til. Men husk at øvelse gjør mester. Plutselig er det ikke skummelt lenger.

Allikevel er det forventet at du gjør feil, flere ganger i løpet av karrieren. Heldigvis kan de aller fleste feil du gjør rettes opp, uten at det medfører noen negative konsekvenser for spillerne. Men det er viktig at du straks retter feilen meddeler dette til spillerne, slik at spillerne ikke har lært feil bruk av en regel av deg.

Hvis du tenker at det å være golfdommer er en fin måte å vise hvor mye du kan om regler, ilegge straffer, være synlig og midtpunkt og bli kjent med gode spillere, er du nok ikke egnet som golfdommer.

En kjent dommer sa en gang: «Spillerne er på banen fordi de kan spille. Vi er på banen fordi vi kan reglene». Dette illustrerer godt samspeilet mellom spillere og dommere.

NGFs dommeropplæring

Norges Golf forbund utdanner dommere gjennom den grunnleggende dommerutdanningen. Den har både en teoretisk og praktisk del. Lese mer om dette på [NGFs hjemmeside](#).

Regeltester og regelkunnskap

Er det nok å bestå en regeltest, ha gode regelkunnskaper og å kunne slå opp i reglene for å bli en god dommer? Svaret er nei. Hvilke er da de andre viktige bitene i vår dommergjerning?

En like viktig bit er **hvordan du formidler din kunnskap og hvordan du opptrer ute på banen**, for å skape harmoni og balanse mellom berørte parter. Denne balansen er viktig, ikke minst for spillerne. Det er jo DE som har presset på seg. Det kan gjelde deres levebrød eller uttak til landslag, en medalje i et NM o.l.

Vi vet alle at lærere fra universitet med topp karakterer ikke nødvendigvis blir de beste lærerne - de når ikke elevene, det skapes misstemning, irritasjon og sinne. Omtrent på samme måten har dommerne det. Vi møter under årenes løp mange forskjellige spillere som alle er ulike. Derfor kreves det av oss at vi tilpasser oss de ulike situasjonene. Er vi ikke tilstrekkelig oppmerksom på den mentale siden av vår dommergjerning, er vi kanskje ikke en god dommer. Her må vi alle lære mer.

Tenk på når du dømmer en junior tour at du kanskje treffer spillere som aldri før har møtt en dommer. Kanskje de er litt redde for deg, selv om du vet at du ikke er skummel?

Vi prøver å kommunisere med spillerne på en måte som gjør at de oppfatter oss som noen som er der for dem og ikke er der mot dem, og at vi bidrar til en rettferdig avvikling av turneringen. Som Hoveddommer inngår du også i turneringsledelsen (Komiteen) for den aktuelle turneringen, og bidrar med din regelkunnskap og erfaring i den.

Vi håper at du ikke skal slutte å lese her uten at du tar til deg innholdet, sorterer det etter din egen personlighet og har hjelp av det i framtiden. Spør deg selv med jevne mellomrom: Kan dette her virkelig angå meg?

Dommerens avgjørelser

Som dommer skal du bare ta regelavgjørelser når du er sikker på at avgjørelsen er riktig. Vær tydelig og positiv, men bruk den tiden du trenger. Hvis du er det minste tvil må du kontakte dine meddommere.

I slagspill skal du handle ved ethvert regelbrudd du ser eller blir fortalt om.

I matchspill skal du ikke involvere deg, med mindre en spiller i en match spør om hjelp eller ber om en regelavgjørelse, eller relatert til at letetiden på tre minutter utløper eller reglene 1.2b, 1.3b(1), 5.3, 5.6 eller 20.1b(2).

Enhver regelavgjørelse du er involvert i bør skrives ned og meddeles dine meddommere, for det kan tenkes at dine meddommere kommer opp i tilsvarende situasjoner i løpet av turneringen.

Husk at målet er å forhindre regelbrudd så godt du kan, men det er ikke nødvendig at du plasserer deg så nærme spillerne at du kan se alle spillernes slag på nært hold. Bruk sunn fornuft og bedømmelse av situasjonen.

Selv om du kan synes at en regelavgjørelse er streng (f.eks. å måtte diskvalifisere en spiller), eller at en regel er streng (synes det burde være ett straffeslag i stedet for to), kan du aldri velge å se bort fra en regel eller fravike den straffen en regel oppgir. Dette vil medføre at du bidrar til en urettferdig avvikling av turneringen og dette kan i ytterste konsekvens medføre at feil spiller vinner turneringen.

Avgjøre spørsmål basert på fakta

- På utslagsstedet, plasser deg slik at du kan forhindre at noen slår ut fra utenfor utslagsområdet.
- Hvis en spiller forbereder seg til å slå en andre ball uten å meddele formålet bør du spørre spilleren om deres intensjon er å spille en provisorisk ball.
- Vær oppmerksom på ev. brudd på regel 8.1a når en spillers ball kommer til ro i busker eller under trær. Prøv da å være plassert slik at du kan observere og hjelpe spilleren hvis du blir forespurt.
- Prøv å være plassert slik at du ser spillerens handlinger i en bunker. Hvis nødvendig, informer spilleren at deres ball er i en bunker. Vær oppmerksom på ev. brudd på regel 12.2b(1) – Begrensninger ved berøring av sand i bunker.
- Når en ball kommer til ro på hullkanten må du kanskje først bedømme hvorvidt ballen ligger over hullkanten. Deretter, hvorvidt spilleren kan komme frem til hullet innen rimelig tid, og de 10 sekundene for å avgjøre om ballen er i ro.
- Påminn spillere om å plassere ballen eller ballmarkøren tilbake på sitt opprinnelige punkt hvis de har flyttet den for ikke å påvirke en annen spillers spillelinje.
- I matchspill, hvis en spiller fjerner sin ball nær hullet, klargjør om putten er gitt.

Ta regelavgjørelser

- Som oftest ved regelavgjørelser kan spillerens intensjon være viktig. Før en avgjørelse kan tas må du først fastlegge spillerens intensjon.
- Hjelp spilleren i en fritakssituasjon, hvis du blir spurt.
- Når en spiller dropper en ball, forsikre at fremgangsmåten er riktig (f.eks. ball droppet på riktig måte – regel 14.3b).
- Fastslå hvilken spiller som er lengst unna hvis spillerne er i tvil.

Forberedelser til en turnering

Som dommer er det fire hovedområder du må ha kunnskap om, og som du må bruke tid til å forberede deg på:

Reglene:

Som dommer har du god regelkunnskap, men regelkunnskapen er ferskvare, og må jobbes med kontinuerlig.

Konkurransen:

Du må sette deg inn i konkurransebestemmelsene. Ofte får en dommer «turneringsspørsmål» og spillerne forventer at du kan alt om dette. Du er jo dommer? Hvis du er usikker på svaret må du undersøke med Komiteen.

Golfbanen:

Gjør deg kjent med banen. Hvor er problemområdene? Hvordan kommer du deg fra A til B? Er det noen snarveier? Det er en stor fordel å delta på banebefaringen/ banemerkingen. Da får dere gjennomgått problemområder, OB-grenser, GUR, straffeområder etc. og blir enige om hvordan dere skal dømme på ulike problemområder.

Lokale regler:

Du må sette deg godt inn i de lokale reglene som er utarbeidet for turneringen, og du må ha disse lett tilgjengelig. Kanskje spilles det etter et regelkort også, slik som NGFs regelkort i alle forbundsturneringer. Lokale regler er tilgjengelig for spillerne, men som dommer må du ikke forvente at alle spillerne har lest eller satt seg inn i disse.

Hvis en spiller spør om droppesonen på hull 7 brukes i turneringen, må du kunne gi et klart svar. Hvis du er usikker må du slå opp i lokale regler og se hva som står der (ev. ikke står der).

Hvis du vil lette dine oppgaver under en turnering - vær ute i god tid, og vær forberedt!

Som Hoveddommer, ta kontakt med klubben. Bestem en dag det passer å se på banen, spill den kanskje med noen som kjenner banen godt, som kan gi deg svar på følgende spørsmål:

- Hvor oppstår det ofte regelsituasjoner?
- Er alle markeringene på banen sett over?
- Hvordan er markeringer for GUR?
- Er det bra droppemuligheter ved GUR og straffeområder?
- Finnes det golfbiler til disposisjon og er de forsikret?
- Har dommerne lastet ned walkie-talkie appen Zello (gratis)?
- Ved regn - hvor oppstår de største problemene?

- Hvilken offisiell klokke skal gjelde?
- Hvor bør dommerne være plassert ute på banen?

Hvis du selv har andre spørsmål som du pleier å stille, så gjør det. Men gjør det før turneringen! Som hovedregel foretar Hoveddommeren banebefaringen dagen før turneringsstart.

Til større Forbundsturneringer oppnevner NGF en Tournament Director (TD). TDen arbeider etter en mal som du som dommer også kan bruke når du skal forberede en turnering uten TD. I turneringer med TD er det TDen som er ansvarlig for forberedelser i klubben og vil sammen med Hoveddommer bli enig om banemerking og lokale regler.

Hvis dere er flere dommere, så inspisert gjerne banen sammen. Flere øyne ser mer enn to. Jo bedre en bane er inspisert, forberedt og merket, jo bedre flyter spillet og jo mindre får ofte dommerne å gjøre. Spillerne kan da lettere løse sine problemer selv. Bli også enige om at det på spesielle steder skal dømmes slik og slik.

Til hjelp i arbeidet med merking og gjennomsyn av banen har NGF utarbeidet en mal (banemerkingsskjema). Denne skal finnes i klubben, slik at klubben forholder seg til dette verktøyet når banen vedlikeholdes og drives. Det er viktig at vi ikke skal merke om baner fra gang til gang og at dommere fra NGF har ulikt syn på hvordan en bane skal merkes! **NB!** Søk opp banemerkingsskjema for aktuell klubb på dommerforumet.

En av Hoveddommerens plikter er også at de lokale regler skal være korrekte. Bruk av dekkende og korrekte lokale regler betyr færre spørsmål for spillere og dommere.

På NGFs hjemmesider finner du dokumentet [«Maler lokale regler»](#) som er standardtekster som skal benyttes i lokale regler. Skriv aldri en lokal regel med egne ord, og prøv aldri å oversette en lokal regel fra engelsk til norsk. Dette er allerede gjort i maler lokale regler. Gale eller upresise lokale regler har en tendens til å spre seg, fra bane til bane eller fra turnering til turnering. Standardtekstene i Maler lokale regler skal derfor alltid brukes.

Når det gjelder GUR merking, er det viktig at du bestemmer deg for nivået på hvor mye som skal merkes før du setter i gang. Se over hele banen før du begynner å spraye. Merk heller for lite enn for mye. Hold deg til de områder som er landingsområde for utslag samt greenområdene. Det rent praktiske behøver du ikke å gjøre selv, men vær nøye med at den som utfører det, gjør det helt etter dine instruksjoner.

Forviss deg om at scorekortmottaket er bra organisert. Det er viktig at de som tar imot scorekortene vet hvor viktig denne delen av turneringen er. Her kommer veldig ofte spørsmål om diskvalifikasjon, regelbrudd, ball nr. 2 osv. Dette er spørsmål som krever kunnskap og erfaring. Glem ikke å kontrollere at alt også fungerer under turneringen.

Vær vel forberedt på hva som kan skje ved spilleavbrudd og hvordan dette skal meddeles spillerne. Ved spilleavbrudd er din viktigste samarbeidspartner greenkeeperen. De vet best hvordan banen tåler nedbør, hvor de største problemene oppstår og hvor lang tid det tar før

banen igjen kan åpnes. Ved tordenvær og lyn er det vanskelig å vite når spillet skal stoppes. Gjør det heller for tidlig enn for sent. Tordenvær kan være LIVSTRUENDE.

Før start

Har du ikke muligheten til å treffe spillerne før turneringen, blir ditt første møte med dem ved starten. Naturligvis er dommeren til stede i god tid før første start. De fleste spillerne ser gjerne at det er en dommer ved starten, slik at det er mulig å stille spørsmål eller få hjelp hvis det dukker opp spørsmål eller problemer. Dette vil spesielt være regel for tillatt utstyr og å komme tidsnok til start. Hvis dere er flere dommere, følger én med en av de første gruppene og én blir ved 1. utslagssted. Dette er en fin mulighet til å etablere kontakt med spillerne på.

En dommer er ofte ut ifra spillernes synspunkt en - om ikke fryktet person - en som de i alle fall har stor respekt for. En dommer oppleves ofte som en barsk person som er der for å holde spillerne i ørene. Din egen oppførsel på banen kan endre denne innstillingen. Du er der for å hjelpe spillerne, ikke å dømme. Du er en viktig del i det maskineriet som skal se til at turneringen blir bra og rettferdig.

Ikke vær for kameratslig med spillerne. De er der for å gjøre en jobb og du er der for å gjøre en jobb. Selv om du kjenner noen av spillerne veldig godt fra før skal ikke andre spillere mistenke at noen får fordeler eller slipper billig unna fordi du kjenner noen spillere godt fra før.

Kontroller at starteren kjenner sine plikter, at de har alt som skal deles ut og har korrekt klokke. Undersøk også om starteren vet hva som skjer hvis en spiller kommer for sent. Gjør klart for starteren at han ikke er dommer og skal ikke besvare reglespørsmål. Informasjon om eventuelle straffeslag får spilleren av deg eller Komiteen, og ingen andre.

Starteren skal opplyse om fakta. Ved offisielle forsinkelser, gjelder nye starttider. Dette påvirker også rundetidene hvis disse er gitt av Komiteen.

Husk å ta med deg følgende ut på banen

- Startliste,
- Regelkort/lokale regler,
- Scorekort,
- Rundetider,
- Notisblokk,
- Penn,
- Klokke/stoppeklokke,
- Golfreglene.

Dessuten bør du ha en lang snor (du kan få kjøpt tanntråd på opptil 100 meter) for å kunne hjelpe i situasjoner hvor det er tvil om ballen er ute eller inne.

Klær etter kaldt vær, og annet utstyr

Ta heller med en genser eller to for mye. Iblant lurer værgudene også deg. Selv om spillerne går i lette klær, er det noe helt annet å sitte stille i en golfbil. Det kan bli kaldt, og «ull er gull» selv på en varm sommerdag. Ta med deg et ekstra håndkle i regnvær. Et vått sete i en golfbil er ikke et drømmested å sitte.

Andre nyttige ting å ta med ut på banen er f.eks.:

- Regntøy,
- Solkrem,
- Paraply,
- Solbriller,
- Lue/cap,
- Gnagsårplaster,
- Mat og drikke.
- Ladebank for telefon (når du bruker Zello eller regelappen)

NB! Ta av deg solbrillene når du er i en regelsituasjon med spillerne. Øyekontakt er viktig.

Under turneringen

Spillerne er ute på banen. Hvis dere er flere dommere, så deler dere opp banen og bytter gjerne plasser under turneringen. Det er nyttig å være på plasser hvor det oppstår situasjoner.

Noen ganger finner du plasser på banen som du kan følge med på store områder fra. Det kan være lurt å gjøre spillerne oppmerksom på dette på forhånd. Ofte må du kjøre eller bevege deg på kryss og tvers over hele banen. Derfor må du ha gjort deg kjent med banen på forhånd, slik at du, når det blir behov for dommer på hull 13, vet hvor det er. Spillerne skal ikke behøve å vente lenge på dommer. Dette er en viktig forutsetning for at det skal være flyt i spillet.

Det er også viktig at spillerne møter dommere ute på banen. Kjør gjerne **mot** spillerretningen gjennom feltet og start med gruppen som har kommet lengst. Hvis du ikke treffer på alle spillerne, så prioriter dem på neste runde.

Hvis det er flere dommere, ikke spis lunsj og ta kaffepauser på samme tid. En «dommerløs» bane er ingen ønskelig situasjon, men uunngåelig hvis du er alene.

Unngå også at flere dommere oppholder seg unødig på samme sted. Det kan fort oppfattes som at dommerne er mer opptatt av å være sosiale enn å ha kontroll på hele banen.

Som en erfaren dommer og spiller kjenner du etter hvert spillernes slagkapasitet, det vil si hvor langt de slår. Tenk på at du aldri plasserer deg innen rekkevidde og ikke heller i nærheten av en tenkt spillelinje, eller i forlengelsen av puttelinjen. Det skaper ofte irritasjon, og hvis spilleren mislykkes, kan du lett få skylden for det.

Kontroller at det ikke er en green bak det treet du står med bilen, hvor en spiller nettopp er i gang med å putte når du starter bilen. En spiller trenger ofte flere par øyne og ører. Vi må hele tiden være våkne og på vakt. Noen tid til overs for å sitte stille å lese nyheter på telefonen finnes ikke.

Du skal aldri lure deg bak trær og busker. Hold deg godt synlig for spillerne, men på god avstand. Ønsker du å se spillerne på nært hold, spør dem om det er greit.

Hils gjerne på spillerne, et lite vink eller et "hei" blir ofte oppfattet positivt. En representant for spillerne uttalte en gang at "det hadde vært hyggelig om dommerne smilte litt oftere". Noe å tenke på?

Hils og prat med alle funksjonærer du treffer på banen. Det kan være forecaddies, tidtakere eller score-rapportører. Hvis du også kan lære deg hva de heter, er det en stor fordel. Husk at disse personene gjør en stor jobb for at turneringen blir greit gjennomført, og de gjør det som frivillige.

Når du er dommer, er du også NGFs representant og ansikt utad. Vær derfor alltid blid og hyggelig. God oppførsel og en seriøs holdning er en selvfølge. Dommerklær skal benyttes.

Skjorta på snei, håret til alle kanter, skjeggstubber og ellers halvshabby fremtoning er helt uakseptabelt.

Grunn under reparasjon

Du skal som hovedregel ikke merke et GUR-område etter at noen spillere i runden har passert dette området. Dersom dette er et område du burde ha merket, men glemte det, må du forhøre deg med de andre dommerne om det er noen spillere som har blitt nektet fritak fra dette området. Hvis ingen spillere har blitt nektet fritak kan området merkes.

Spilletempo og tidtaking

En av oppgavene som en dommer ofte får, er å se til at spillet flyter ute på banen. Grunntanken med startintervallet er at gruppene skal følge på hverandre. Hvis det ikke er funksjonærer som holder orden med tidsbruken, vil ditt tidsskjema og startliste gi deg muligheten til å holde dette under kontroll ved hjelp av papir og penn og litt hoderegning. Det er den/de første gruppene som setter standarden for runden og det er viktig at de første gruppene kommer i gang i et jevnt tempo. Blir tempoet i de første gruppene for langsomt, blir ofte rundene 4,5 time og mer.

En gruppe kan bli hengende etter til tross for ready golf, høyt gangtempo og gode rutiner. Mange slag og mye leting (som jo er tidkrevende), er ikke sakte spill, så vi må skille mellom somling og effektivt spill.

Om en gruppe spillere har havnet bakpå på grunn av mange hull med mye leting, og kanskje mange slag, så betyr ikke det nødvendigvis at de er trege spillere. Å vente på en dommer kan også medføre at det blir avstand til gruppen foran. Disse spillerne krever en annen oppfølging enn de som går sakte og somler mye. Disse spillerne bør man ta en prat med for å få kartlagt hva som har vært problemet. De bør få i oppgave å gjøre sitt ytterste for ikke å tape mer terreng til de foran, og oppfordres til å fortsette med gode rutiner og raskt spillem tempo. Vi kan ikke forvente at disse skal ta inn gapet til de foran, da de allerede har rutinene i orden.

Du må uansett gripe inn når du ser at en gruppe er kommet etter. Start alltid med å spørre "har det hendt noe, har dere lett etter en ball?". Om ingenting særskilt har hendt, be dem å holde rygge på gruppen foran.

Følg ikke gruppen direkte, men kontroller dem to hull senere. Hvis gruppen da ikke har tatt igjen noe av den tiden de lå etter, så begynn å ta tid på gruppen. At denne type kontakt skjer på en vennlig måte er MEGET viktig. Det er ofte under disse omstendigheter som spillere og dommere møtes. Tenk på at spillerne avskyr å bli jaget på. De hater tidtaking. Ettersom det er du som skal utføre tidtakingen, er det viktig at du skaper en positiv atmosfære og får spillerne på din side, slik at dere til sammen arbeider for et felles mål.

En gruppe som har mistet kontakten med gruppen foran, på grunn av somling eller dårlige rutiner, må forsøke å ta igjen de foran innen to-tre hull. I alle fall må avstanden ha minsket mye. Om det ikke skjer noe forbedring, er det nå på sin plass å gripe inn og følge gruppen. Du kan følge dem som "drahjelp". Bare det faktum at du følger dem, pleier å få tempoet opp betraktelig. Om gruppen har mistet mye tid, kan du informere spillerne på en rolig og saklig måte at det handler om tidtaking. "Det vil si individuell tidtaking". Følg ikke for nære. Vær så diskret som mulig. Du kan selv på langt hold notere tider for slag osv. Vær også diskret når det gjelder ditt tidsur. Spillerne er helt bevisst på hva du holder på med, så hvorfor gjøre det verre? Følg aldri etter en gruppe hvis du ikke tar tid på gruppen.

Dommeravgjørelser

Når skal du gripe inn:

Noen ganger kan du sitte i timevis i strekk uten at noe skjer. Ingen ber deg om hjelp ved dropping, ingen spennende diskusjoner innen rekkevidde. Kjenner du situasjonen igjen?

Skal du da søke nærkontakt med spillerne for å få større mulighet til å gripe inn? Svaret er nei. Det finnes mange situasjoner, f.eks. dropping fra straffeområder, GUR osv. som spillerne klarer aldeles utmerket selv, og som de også setter sin ære i å få vise at de kan. Det skal du ikke legge deg opp i.

La dem gjerne se at du er i nærheten og at du er beredt til å hjelpe hvis det behøves og de spør deg om hjelp. Kanskje merker du at de begynner å diskutere noe i gruppen, og da kan det være rett tid for deg å gjøre deg mer synlig. Men ikke kast deg over dem! Du griper naturligvis inn hvis du ser noen som er ferd med å begå en feil. Men tenk over at kanskje

95% av spillet skjer uten at en dommer er til stede. Det er iblant en ren tilfeldighet som gjør at du kan forhindre et regelbrudd, eller gi spillerne opplysninger som hjelper.

"Det du ser, skal du ha sett ordentlig - ellers skal du ikke ha sett noen ting"

Øye mot øye

Du blir kalt opp over radioen for en dommeravgjørelse. Det er alltid like spennende. Det kan være noe helt enkelt, men også en litt mer komplisert situasjon. Du har funnet en rask vei gjennom skogen, og er raskt på plass. Det setter spillerne veldig ofte pris på. Hvordan skal du så starte?

Ansiktsuttrykket ditt sier ikke noe om at du er spent. Tvert imot hilser du vennlig og sier hvem du er. Hvis du har hatt muligheten til å finne ut av hvilke spillere det er, kan du gjerne tiltale dem ved navn. Det øker kontaktflaten og gjør spillerne mindre nervøse. Du spør hvilken ball det gjelder og vender deg til denne spilleren og lytter nøye. Det spilleren og eventuelt de andre i gruppen sier blir lagt til grunn for dine egne spørsmål og din beslutning.

Gå igjennom situasjonen ordentlig. Husk at du MÅ høre hva alle i gruppen har å si om situasjonen. Spør gjerne en gang for mye enn en gang for lite. Behøver du å ta tid på deg - så gjør det.

Om du skjønner at situasjonen krever tid, sørg for å få vinket gjennom grupper som står bak og venter. Du skal aldri ta forhastede beslutninger.

Ingen kan kreve en rask beslutning som kanskje derfor blir feil. Du skal gi deg tid til å se i både reglene og regelkortet/lokale regler om du mener det behøves.

Når du har tatt din beslutning, sier du til spillerne grunnen for dette, og viser gjerne til regelboken. Vær nøye med at alle i gruppen får høre beslutningen. Ofte avslutter du dette – etter kanskje en dropp - med ordene "nå er ballen i spill".

De aller fleste spillerne takker for hjelpen, som gjør at du føler at du har vært til hjelp.

Men tro ikke at alle situasjoner er så enkle å håndtere. Neste gang møtes du av en irritert spiller, som har ventet lenge fordi du var på den andre siden av banen. Når du sier det, så ser han på deg som om han ville si "stå ikke der og lyv for meg"! Begynnelsen til kontakt blir den verst mulige. Situasjonen er nå vanskelig. Din beslutning blir ikke godt mottatt av spilleren og heller ikke av de andre i gruppen. Diskusjonen går høyt. Du begynner kanskje å føle litt sinne og panikk. Hvordan skal du så behandle disse bråkmakere som ikke vil lytte? Det er ikke alltid en dans på roser å være dommer. Det er nettopp i slike situasjoner at dine psykologiske evner som dommer blir satt på prøve. Det gjelder å holde hodet kaldt og ikke komme med kommentarer som kanskje forverrer situasjonen.

Nå må du være bombesikker på din beslutning. Du må fremføre dine synspunkter meget vennlig og saklig. Noen mennesker er fra naturens side utrustet slik at de alltid lykkes i slike situasjoner. Andre må jobbe mer med de vanskelige situasjonene. Alle disse erfaringer i det

praktiske dommerarbeidet gjør oss etter hvert til bedre og bedre dommere. Denne delen av vårt arbeid kan vi ikke lese oss til. Det er virkeligheten som gjelder, den vi må lære av.

Veldig ofte blir du kontaktet pr. telefon. En spiller ringer deg og har et enkelt spørsmål. Han forteller at han ved et uhell sparket borti ballen sin slik at den flyttet på seg, og lurer på om det er en straff. Et enkelt spørsmål å svare på, men du må ikke svare på spørsmålet før du har kartlagt hvor på banen dette skjedde. Det er jo stor forskjell på om dette skjedde på greenen eller andre steder på banen. Kanskje det skjedde under leting? Og forklar også hva spilleren må gjøre med ballen og ikke kan gjøre med ballen før han spiller videre.

Skal du lete etter baller?

Letetiden starter når spiller eller caddie begynner å lete etter ballen. Du ser kanskje en ball som lander i et kratt i nærheten av der du står og tenker at du kan begynne å lete mens spillerne går mot dette området. Skal du begynne å lete? Svaret er nei!

Tenk hvis spilleren ikke har tenkt til å lete etter ballen og du finner den? Kanskje han har spilt en provisorisk og ønsker slettes ikke å lete etter ballen som helt sikkert ligger uspillbar i krattet.

Husk at en funnet ball er en funnet ball uansett hvem som finner den, også deg som dommer. En funnet ball skal alltid bli identifisert av spilleren, og hvis det er spillerens ball må de fortsette på denne.

Men når spillerne ankommer området og begynner å lete, da kan du gjerne hjelpe til. Hvis du da finner en ball som kan være spilleren sin, skal du be spilleren identifisere ballen. Start stoppeklokken når letingen begynner slik at du kan informere dem om at ball som ikke er funnet innen utgangen av letetiden er mistet.

Hvis du på avstand ser at spillere begynner å lete, start stoppeklokken. Det er ikke sikkert spillerne tar tiden selv.

Som dommer skal du aldri løfte en ball, selv om du ser en ball som ligger ute i roughen og du ikke ser noen spillere akkurat da. Kanskje har noen på et annet hull akkurat slått en ball dit over noen trær?

Feil dommeravgjørelser

Det er to typer dommere. De som har gjort feil og de som kommer til å gjøre feil. Alle dommere er helt vanlige mennesker. Dette gjelder alle dommere, også de du ser på TV som dømmes verdens største turneringer. De gjør også feil, men lærer av det.

Hvordan havner man i en slik situasjon?

Når du har tatt en feil avgjørelse, for eksempel bedt en spiller plassere en ball, som skulle vært droppet, og spilleren har slått slaget, hva gjør du da?

Din feilaktige beslutning er en pinlig affære. Det føles ikke bra når du gjør slike feil, men gjort er gjort. Men MÅ du fortelle spilleren om hva som gjelder eller vil du heller gjemme deg i skogen? Hva hender da ved neste turnering, når spilleren kommer på hva du sa, og gjør den samme feilen igjen. Din beslutning var jo den direkte årsak til det.

Så klart må du stå for det du har sagt, men skal du si dette til spilleren? Iblant påvirker en beslutning en spillers score. I dette tilfellet påvirkes ikke hans score i det hele tatt. At du ba spilleren plassere i stedet for å droppe skal ikke gå ut over spilleren. Han gjorde som du sa, og går dermed «fri».

Så klart skal du fortelle spilleren at du gjorde en feil, og opplyse om hva som var riktig. Viktig da også å poengtere at din feil ikke får noen konsekvenser for spilleren i den situasjonen.

I andre situasjoner kan en spiller ha brutt en regel og du opplyser om at regelbruddet medfører ett straffeslag. Etter at du har fått tenkt deg om og dobbeltsjekket i reglene finner du ut at regelbruddet medførte to straffeslag.

Denne feilen skal korrigeres. Det betyr at du må informere spilleren om at straffen du meddelte at spilleren pådro seg, viser seg å være strengere.

Sunn fornuft får tilsi når det er riktig å gjøre spilleren oppmerksom på hva som har foregått. Kanskje etter et ferdigspilt hull eller etter neste utslag.

I alle fall må du se til at en feilaktig score ikke blir levert inn, med diskvalifikasjon som følge.

En annen gang kan det være omvendt. Du har informert en spiller at han pådro seg to straffeslag, men senere viser det seg at det var bare ett straffeslag. En slik melding er hyggeligere å meddele en spiller.

Ikke prøv å være verdensmester

For å slippe gale beslutninger - diskuter med dommerkollegaer. Du blir ikke en dårligere dommer fordi du iblant må ta noen andres synspunkter til hjelp. Har du ingen kollega på banen, vent med beslutningen og ta kontakt med noen over telefon. Det viktigste er at beslutningen er korrekt og at spillerne tror det samme.

Noen ganger vil spilleren gjerne ha en "second opinion", men vær klar over at spilleren ikke har rett til å forlange dette.

Men om DU vil, kan du gi spilleren mulighet til det. Din beslutning er imidlertid gyldig hvis du sier det.

Du anser sikkert spillerens ønske om en "second opinion" som en tvil på dine kunnskaper. Hvis du ikke er 100% sikker, svelg noen kameler og la en annen dommer komme inn i bildet.

Disse situasjoner skjer helst på de internasjonale tourene, der spillerne heller vil høre beslutningen fra tourens dommere som de er vant til å ha kontakt med.

Eksempel på dommersituasjoner

Spiller: Får jeg fritak fra denne gropen?
Dommer: Hva hadde du der å gjøre, så langt fra green?
Helt unødvendig kommentar, dessuten uheldig.

Spiller: Ved et uhell flyttet jeg ballen min på fairway. Hva hender nå?
Dommer: Det var veldig klønete av deg! Det er klart at dette blir straffeslag.
Spiller: Hvor mange slag da?
Dommer: Det avhenger av hva du gjør med ballen.
Skal dette være et klart og konsist svar på et spørsmål?

Spiller: Jeg flyttet på ballen da jeg la ballmarkøren tilbake. Får jeg straffeslag?
Dommer: Det skulle du gjerne vite, hva?
Dårlig spøk eller hva?

Spiller: Jeg vil erklære ballen min uspillbar og droppe i flagglinjen. Kan jeg gå så langt bakover jeg vil?

Dommer: Kan ikke dere spillere noen regler i det hele tatt?
Hvem er det som først og fremst skal kunne reglene?

Dommer: Jeg så at du glemte å legge ballen et køllehode tilbake på green. Du får to straffeslag for spill fra feil sted.

Spiller: Men hvorfor stoppet du meg ikke? Du sto jo og så på.

Dommer: Hvorfor skulle jeg hjelpe akkurat deg blant 102 spillere. Jeg er jo her for å dele ut straffeslag.

Sagt med en skadefro mine, dessuten.

En dommer nærmer seg forsiktig en gruppe som har bedt om hjelp.

Dommer: Hva kan jeg gjøre for dere?

Spiller: Er det DU som er dommer? Sagt med et blick fra topp til tå.

Neste gang

Dommer: Det er jeg som er dommer og jeg heter ..... Hva kan jeg hjelpe til med?
Bedre, eller hva?

Spiller: Skal jeg droppe eller plassere ballen?

Dommer: Dropp der.

Spiller: Hvilken regel er det?

Dommer: Blås idet - gjør bare som jeg sier.

Brysk, uklar og fullstendig ufullstendig dommerbeslutning.

For sent ankommende dommer som løper ut av bilen, vender seg til nærmeste spiller.

Dommer: Er dette din ball?

Spiller: Ja.

Dommer: Hva vil du vite om den da?

Spiller: Ingenting.

Dommer: Hvorfor har du tilkalt meg da?

Spiller : Det var ikke meg - det var han der.

Kommentarer overflødige.

Spiller: Vi kan ikke avgjøre om våre baller ligger på fairway eller i roughen.

Dommer: Grensen er her veldig utydlig og akkurat på dette stedet er det jo ballplassering, så jeg forstår at dere gjerne vil ha hjelp.

I det ene tilfellet er ballen på fairway, mens den andre ligger i roughen. I begge tilfeller er dommerens beslutning vennlig, bestemt og grundig underbygget. Begge spillerne takket for hjelpen og kjente at argumentet var riktig og rettfærdig.
Slik vil vi vel ha det?

Spiller: Jeg har ikke grunnet kølla, ikke rørt noen ting i nærheten, ikke inntatt slagstilling, men gjorde en prøvesving ca. 30 cm fra ballen. Ingenting hendte da. Men plutselig rørte ballen på seg, og min markør påstår at det var min feil.

Dommeren stiller spørsmål til alle i gruppen, går grundig igjennom alt som har skjedd og fritar deretter spilleren for straff. Den grundige gjennomgangen fikk samtlige spillere til å forstå at det ikke fantes noen ting i situasjonen som kunne brukes mot spilleren.

Ikke alltid så lett eller hva?

Spiller As ball har akkurat rullet inn på green og det er midlertidig vann mellom ballen og hullet. Spiller Bs ball stopper kort av green (på foregreen), men blir hindret av det samme midlertidige vannet.

Spiller B: Jeg vil ha fritak for midlertidig vann!

Dommer: Dessverre sier reglene at du ikke får det ettersom din ball – i motsetning til As ball – ikke ligger på green.

Spiller B: Det må være feil. Det er jo urettferdig. Jeg tenker også å putte! Du må dømme feil.

Dommer: Tar frem reglene og slår opp i regel 16.1a og leser: "Bare når ballen er på puttinggreenen, et unormalt baneforhold på eller utenfor puttinggreenen påvirker spillelinjen».

Golf er ikke alltid rettferdig, men alle spiller jo etter samme regler. Veloverveid og regelkyndig, ikke sant?

I en match ligger spiller As ball i en haug av kvister og pinner. Er dette GUR eller ikke?

Spiller B: Spill en ball nr. 2, så spør vi dommeren på neste hull. Som sagt så gjort.

Dommer: I match får man ikke spille ball nr. 2.

Spiller B: Da vinner vel jeg hullet?

Dommer: Slik er det. Når A spiller en ball nr. 2, spiller han en feil ball og skulle ha tapt hullet om du - spiller B - hadde krevd hullet innen dere slo ut på neste hull. Men det gjorde du ikke. I stedet var det faktisk du som foreslo at din motspiller skulle spille ball nr. 2. Altså blir resultatet på hullet at resultatet på As opprinnelige ball skal telle.

Dommerens nøyaktige forklaring ble godt mottatt av spillerne. Det er jo riktig enkelt eller hva?

Spillerens ball har gått inn i et rødt straffeområde. Han gjør seg klar til å droppe innenfor to køllelengder fra der hvor ballen gikk inn i straffeområdet, men ser så på dommeren.

Spiller: Er dette riktig plass å droppe eller finnes det andre muligheter?

Dommer: Det finnes ytterligere to alternativer. Du kan droppe en ball i flagglinjen eller gå tilbake å slå en ny ball fra der forrige slag ble slått. Så velger du selv hvilket alternativ du mener er best.

Spiller: Takk, jeg trodde det bare var mulig å droppe innenfor to køllelengder fra rødt straffeområde.

Dommer: Ikke sjelden er reglene til spillerens fordel. De hjelper oftere enn de ødelegger. Dommeren får sikker pluss i margin, ikke sant?

Spillere og dommer sitter sammen ved 10. utslagssted. Spillet har gått sakte. Spillerne prater med dommeren som viser seg å være en glad, smilende person, som gjerne lytter og kommer med morsomme og opplysende svar. Når dommeren forlater spillerne i god tid før de skal slå ut, sier en av spillerne. **For en hyggelig kar!**
Skal ikke en dommer være det?

Etter turneringen

Skriv gjerne ned dine erfaringer og opplevelser fra turneringen. Som hoveddommer skal du snarest etter turneringen skrive dommerrapport og sende denne til NGF. Der setter du bl.a. opp en oversikt over situasjoner som du mener andre dommere kan ha nytte av. Dommerrapporten kan lastes ned fra dommerforum.

Hvordan var din innsats under turneringen

Måtte spillerne vente på deg på banen?

Fikk du flyt i spillet?

Var du på de rette stedene?

Traff du alle spillerne?

Hvordan tror du din regeltolkning fungerte?

Fikk du bra kontakt med spillerne?

Hadde dere noen alvorlige ordvekslinger?

Var du i godt humør hele tiden?

Hadde noen av spillerne dårlig oppførsel. Mistet du humøret da?

Var du fornøyd med deg selv?

Hva ville du ha ugjort eller usagt?

Hva vil du gjøre bedre neste gang?

Sist, men ikke minst viktig:

Noter hva du gjorde riktig bra i dag! Ta det med deg og la det bli din positive erfaring og opplevelse av denne dommergjerning. Hver gang du er ute og dømmer lærer du noe nytt, ikke bare om regeltolkninger, men også om samspillet og følelsen og samarbeidet med alle

Dommer

under en turnering. Dette under forutsetning at du åpner ditt sinn for alle de mulige og umulige situasjoner du stilles ovenfor.

Hvis du blir kontaktet «privat»

Siden du er dommer er du en som noen gjerne ønsker å ringe til hvis det oppstår en regelsituasjon under en pågående turnering eller kanskje straks etter turneringen. Du bør være ekstra forsiktig i slike situasjoner. Hvorfor det?

DU har jo ikke mulighetene til å se de faktiske omstendighetene. Du vet ingen ting om vær og vind. All din kunnskap er basert på noe som noen forteller deg. Er den informasjonen objektiv? Inneholder den alt som behøves? Får du kanskje bare halve sannheten? Kanskje glemmer den som prater med deg noe viktig og avgjørende? Hva gjør du i slike situasjoner?

Noen gode råd:

- Avgi aldri en forhastet beslutning.
- Skriv ned navn og telefonnummer til den personen du snakket med.
- Spør alle som kan tenkes å være innblandet.
- Spør så mye du kan om situasjonen.
- Be om å få ringe opp igjen slik at du kan gå igjennom situasjonen i ro og mak.
- Ring gjerne tilbake både en og to ganger om du behøver flere opplysninger.
- Ta gjerne kontakt med andre dommere.

Når du er ferdig med din vel underbygde beslutning, kan du med god samvittighet videresende den.

TENK PÅ AT - Tvilsumme eller feilaktige dommerbeslutninger ikke bare har vinger - de flyr land og strand rundt!

Hvordan blir jeg en god dommer?

Dette er et godt spørsmål, men hvis du fokuserer på følgende, er du på god vei mot å bli en god dommer:

- Forbered deg og tren på å dømme – «Learning by doing»!
- Hold deg til det grunnleggende.
- Vær nøyaktig, klar og tydelig, vær trygg og ha en god holdning.
- Gjør det enkelt, ikke bruk regelnumre, ikke bruk tekniske begreper og ikke forvent at spillerne kan reglene så godt.

- Bruk et hverdagspråk når du kommuniserer med spilleren og forsikre deg om at du blir forstått.
- Forklar tydelig hva regelavgjørelsen din er, og hva du ønsker at spilleren skal gjøre
- Reflekter over det du gjør og prøv hele tiden å bli bedre.
- Aksepter at du kan gjøre og gjør feil, men lær av feilene dine slik at du hele tiden blir bedre.
- Og til sist, men ikke minst – du må kunne golfreglene, godt!

Norges Golf forbund
November 2023